EVENIMENTELE POLITICE ALE ANULUI 2020 ÎN VIZIUNEA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA¹

POLITICAL EVENTS OF 2020 IN VIEW OF THE POPULATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

<https://doi.org/10.53783/18572294.21.185.09>

CZU: 32(478)

Victor MOCANU, *doctor în sociologie,*
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,
atitudinemd@gmail.com

Ion MOCANU, *doctor în sociologie,*
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,
mocanu.i@gmail.com

Rezumat

În acest articol autorii cercetează atitudinea populației Republicii Moldova față de evenimentele principale ale anului 2020, care a fost unul dificil atât pentru omenire, cât și pentru societatea moldovenească. Dorind să identificăm problemele cu care se confruntă cetățenii și să stabilim principalele evenimente din 2020, am realizat un studiu sociologic dedicat cercetării factorilor sociali cu impact asupra comportamentului electoral al cetățenilor și interdependența proceselor economice, politice și sociale din țară. În articol au fost stabilite cele mai importante evenimente sociopolitice ale anului, precum și un set de concluzii și recomandări.

Cuvinte-cheie: *situație economică, coeziune socială, instituții sociale, interes pentru politică, evenimente politice.*

Summary

In this article, the authors investigate the attitude of the population of the Republic of Moldova towards the main events of 2020, which was a difficult one for both humanity and Moldovan society. Wanting to identify the problems faced by citizens and to establish the main events of 2020, we conducted a sociological study dedicated to researching social factors impacting the electoral behavior of citizens and the interdependence of economic, political and social processes in the country. The research established the most important socio-political events of the year, as well as a set of conclusions and recommendations.

Keywords: *economic situation, social cohesion, social institutions, interest in politics, political events.*

Anul 2020 a fost unul foarte greu pentru omenire, inclusiv pentru societatea din Republica Moldova. Pandemia de coronavirus a devenit o provocare fără precedent pentru sănătatea oamenilor din întreaga lume, precum și pentru economia globală. Dezastrele naturale din acest an au luat viața a cel puțin 3,5 mii de oameni și au forțat peste 13,5 milioane să-și părăsească casele. În același timp, în termeni monetari, prejudiciul s-a ridicat la 150 de miliarde de dolari. De asemenea, 2020 a stabilit recordul

¹ Articolul este elaborat în cadrul Proiectului de stat (2020-2023) 20.80009.1606.13 Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierei de Uniunea Europeană finanțat prin ANCD.

celor mai multe uragane din Atlantic. În plan politic, în Statele Unite au avut loc alegeri prezidențiale însoțite de o sumedenie de conflicte, iar în Uniunea Europeană s-a definitivat Brexit-ul. Cu siguranță, consecințele evenimentelor din anul 2020 vor fi resimțite în anii ce urmează.

Deși mulți experți sunt de părere că 2020 a fost cel mai negativ an, dacă privim în trecut putem să identificăm și perioade mai complicate. Spre exemplu, în anul 536 a avut loc cea mai mare scădere a temperaturii pentru emisfera Nordică din era noastră; în 1348 Europa a fost lovită de ciuma bubonică, anul 1816 a fost unul fără anotimp de vară, însoțit de foamete și holeră; iar în 1918 a avut loc gripa spaniolă. Dar, indiferent de faptul că au existat ani mai grei în istoria lumii, precum cei din timpul războaielor mondiale și ale Marii Depresii, majoritatea oamenilor nu au văzut nimic ca anul acesta. „Omenirea nu a fost pregătită pentru: reapariția dezastrelor naturale care confirmă cât de mult am exploatat natura; alegeri contestate pe baza fanteziei; un virus care a răsturnat multe lucruri și a pus capăt vieții a aproximativ 1,5 milioane de oameni din întreaga lume” [2]. Anul 2020 a fost cu siguranță un an istoric. A avut loc prima pandemie din mileniul al treilea. A fost anul în care frica și egoismul au fost calități determinante ale politicienilor și elitelor, în timp ce medicii și voluntarii au demonstrat miracole de rezistență și solidaritate.

O apreciere destul de sumbră a situației actuale o oferă politologul ucrainean V. Savinov. Acesta menționează că în anul 2020 s-au confirmat temerile pe care științele politice le-au accentuat din 1974. „*Întrucât filosofia a proclamat postmodernitatea, ne așteptăm la înlocuirea unei societăți disciplinare, în care cea mai cumplită pedeapsă era considerată limitarea spațiului, cu o societate de control. Adică, o societate în care vom fi complet controlați, unde și comportamentul nostru social va deveni un motiv de pedeapsă. Am fost deja învățați să purtăm măști și să ne autoizolăm, acum vom fi învățați să ne autodistrugem, în sens social*” [4].

Dorind să identificăm problemele cu care s-au confruntat cetățenii și să stabilim principalele evenimente ale anului care a trecut, am desfășurat studiul sociologic Vox Populi „Anul 2020 în opinia populației din Republica Moldova” în cadrul Asociației Sociologilor și Demografilor din Republica Moldova, care a fost dedicat cercetării factorilor sociali cu impact asupra comportamentului electoral al cetățenilor, precum și a interdependenței proceselor economice, politice și sociale în țară. În cadrul studiului a fost desfășurată ancheta sociologică în bază de chestionar, metodă cantitativă care include sondajul sociologic pe un eșantion național de 1153 respondenți din 87 localități, reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova, exclusiv regiunea transnistreană, cu o eroare maximală de + 3,0%.

Numărul respondenților care a semnalat modificări negative în economia țării din ultimii 5 ani este cu mult mai mare decât al celor care le apreciază pozitiv. Astfel, 76% din cei chestionați consideră că situația economică a diminuat și doar 4% dintre ei sunt de părere că ea a devenit mai bună. Totodată, 34 la sută dintre persoanele intervievate cred că situația economică a rămas aceeași. Presupunerea că majoritatea populației nu percepe schimbările spre bine s-a dovedit a fi veridică pe parcursul cercetării.

Problemele care alarmează cel mai mult populația sunt următoarele: nivelul scăzut al calității vieții, sărăcia, lipsa banilor, prețuri înalte la produse alimentare și servicii comunale – 36%; Pandemia COVID-19, starea sănătății, activitatea sistemului sanitar, viața și sănătatea medicilor, vaccinarea - 29%; Criza economică, șomajul, lipsa locurilor de muncă, lipsa de politici economice, proiecte, reforme economice eficiente - 27%. Pe poziția a patra, potrivit clasificării problemelor populației, se află: calamitățile naturale, situația din agricultură, lipsa de subsidii, disperarea fermierilor – 23%. Celelalte subiecte au fost menționate mai rar. 20% din respondenți sunt îngrijorați de corupție, situația criminogenă, landromat, furtul miliardului; 18% - situația demografică a țării, migrația excesivă a populației, îndeosebi a tinerilor; 17% - de viitorul copiilor; 12% - de situația politică din țară, calitatea guvernării, activitatea și nivelul scăzut de încredere în legislativul țării, instabilitate politică, alegerile parlamentare anticipate, demisia Guvernului Chicu; 9% - de probleme de infrastructură socială (drumuri rele, apa potabilă, canalizare, gaz, evacuarea gunoiului, starea blocurilor de locuit); 7% - de lipsa coeziunii sociale, divizarea societății după criteriul etnic și cel lingvistic; 6% - de starea sanitară a localităților, situația ecologică, schimbările climatice, râul Nistru; 3% - de alte probleme (problema transnistreană, sistemul de pensionare inechitabil, situația din învățământ, relațiile cu vecinii).

În studiul nostru doar 2% din cei chestionați s-au autoidentificat cu grupul/stratul social înalt (oameni bogați, care au de toate, fără restricții de consum), 11% – cu grupul social mediu (oameni înstăriți, dar care nu-și permit achiziționarea obiectelor de lux), 27% – cu grupul social mai aproape de mediu (oameni nu prea înstăriți, nevoiți să facă economii), 31% – cu grupul social care are un nivel de trai scăzut și se află la limita supraviețuirii), 26% – cu grupul social de oameni foarte săraci care o duc de azi pe mâine. Aceste rezultate ne confirmă încă o dată faptul că în lipsa unei clase de mijloc înstărite societatea rămâne a fi una vulnerabilă și instabilă. 28% din cei intervievați nu au venituri disponibile suficiente nici pentru a acoperi strictul necesar, 34% dintre ei reușesc să se descurce. Circa $\frac{1}{4}$ consideră că veniturile le ajung pentru un trai decent, dar nu le permit cumpărarea unor bunuri mai scumpe. 10% din respondenți reușesc să procure și unele bunuri costisitoare, dar cu anumite sacrificii pe alte poziții. Doar 2% își permit să cumpere tot ce le trebuie, fără să se limiteze în ceva.

Patru din 10 cetățeni apreciază oarecum eficiente reformele din țara noastră și doar 6 la sută le consideră foarte eficiente, 42% consideră că reformele nu sunt prea eficiente, fiecare al zecelea - deloc eficiente. 3 la sută n-au fost în stare să dea un răspuns concret (vezi Fig.1). Cetățenii au o încredere slabă în instituții și evaluează eficiența lor drept scăzută. Cea mai mare problemă a întregului sistem de aplicare a legii este dependența enormă de factorul politic. Aici este important să se facă distincția dintre instituții precum armata și biserica, care au o autoritate destul de simbolică - și aceasta rămâne de neclintit - și instituțiile care sunt responsabile de gestionarea directă, precum guvernul. Atitudinea societății față de instituții s-a deteriorat considerabil în ultimii ani. Reforma pensiilor și scăderea generală a nivelului de trai au dat lovituri serioase ratingului autorităților.

Aproximativ două treimi din populație aprobă acțiunile autorităților în legătură cu pandemia, iar o treime le dezaprobă. Există o atitudine mai diferențiată față de măsurile individuale. De exemplu, toată lumea a acceptat mai mult sau mai puțin să poarte măști, dar de facto - nu toată lumea le poartă corect.

Oamenii au reacționat cel mai negativ la închiderea întreprinderilor și la amenzi impuse pentru încălcarea restricțiilor - atât la Chișinău, cât și în țară în ansamblu. Acest lucru se datorează faptului că pentru o parte semnificativă a populației, lockdown-ul înseamnă automat o scădere a veniturilor, iar pentru unii chiar și pierderea unui loc de muncă. Doar cele mai moderne sectoare ale economiei pot trece la munca la distanță fără a sacrifica veniturile. Prin urmare, oamenilor le este frică de acest fapt.

Fig. 1. Eficiența reformelor în viziunea respondenților.
Vox Populi, ianuarie 2021, n=1153 r.

La începutul carantinei, oamenii au intrat în panică, iar alimentele au început să dispară din magazine. Evaluările situației s-au deteriorat brusc. Cu toate acestea, după eliberarea din carantină, oamenii au început să se calmeze, situația nu mai arăta atât de alarmantă. Până în toamnă, acest indicator a revenit aproape la nivelul dinaintea crizei. Dar odată cu începutul celui de-al doilea val, pesimismul a început să crească din nou. Încrederea în instituții a urmat aceeași tendință.

38% dintre cei chestionați au menționat că sunt interesați de politică, 17% sunt foarte interesați, 30% – puțin se interesează de politică, iar alte 11% – nu se interesează deloc. Prin urmare, numărul persoanelor care se interesează de politică este mai mare decât al celor neinteresați. Interesul scăzut pentru politică din partea populației poate fi explicat prin modul cum își desfășoară activitatea partidele politice. Aici putem aduce drept exemplu o apreciere a interesului față de politică în rândul polonezilor, caracteristică societăților postsocialiste, oferită de către sociologul P. Sztompka în „*Sociologia schimbărilor sociale*”. În opinia sa, cetățenii nu au încredere și simt o antipatie față de guvernare, dar cer de la stat îngrijire, protecție socială și alte garanții. „Continuând să manifeste neîncrederea față de putere, cetățenii demon-

strează o pasivitate politică și o apatie, renunțând să participe la alegeri și la diverse partide și asociații” [5].

36% dintre cetățeni consideră că situația social-politică actuală din țară este calmă, liniștită, 23% - sunt de părere opusă, considerând-o tensionată, circa 1/3 n-a sesizat nici un fel de schimbări în acest sens, specificând că situația nu este nici liniștită, nici tensionată, iar 6% nu s-au putut pronunța.

Doar 39 la sută dintre persoanele chestionate consideră că alegerile în Republica Moldova sunt libere și corecte. 4 din 10 le consideră parțial libere și corecte, iar 15% nu sunt de acord cu aceasta. 5 la sută din intervievați nu s-au putut pronunța în acest sens. Doar 42% dintre intervievați consideră că populația Republicii Moldova are acces într-o măsură mare la informație, 13 la sută - într-o măsură foarte mare. Totodată 1/3 din respondenți sunt de părerea că el este limitat, iar 6 la sută consideră că cetățenii n-au acces deloc la informație. 6% dintre cei intervievați n-au fost în stare să se pronunțe la tema dată. Practica electorală, prin care se utilizează un set de metode administrative și financiare (bani, cadouri) de influențare asupra electoratului, complică soluționarea acestei probleme. Nivelul eficienței metodelor date este unul scăzut, deoarece ele nu acționează asupra tuturor grupurilor sociale, iar prin utilizarea permanentă a lor apare deprinderea alegătorilor. De asemenea, multe din ele nu sunt corecte din punct de vedere etic și juridic.

70 la sută dintre respondenți apreciază pozitiv faptul desfășurării în 2021 a unor eventuale alegeri parlamentare anticipate în Republica Moldova. Fiecare al cincilea interviuat apreciază evenimentul respectiv negativ, iar un grup de cetățeni (6%) nu și-a format o opinie în acest sens.

Respondenților li s-a propus, de asemenea și o întrebare de pronostic cu privire la caracterul modificărilor situației economice a propriei familii peste un an. 29% dintre persoanele intervievate consideră că peste un an familia sa va trăi mai bine, 5% - mult mai bine. Fiecare al cincilea respondent consideră că familia lui o va duce mai rău, 9% - foarte rău. Deși 29% dintre respondenți n-au fost în stare să răspundă concret la întrebarea cum se va schimba viața familiilor lor peste un an, însă în rândul celor care au răspuns cu certitudine se observă o parte impunătoare de persoane optimiste. Speranțele pentru o viață mai bună a familiilor lor sunt caracteristice mai mult bărbaților, persoanelor cu studii superioare, tinerilor și, bineînțeles, celor a căror situație materială este bună deja astăzi. Și totuși, respondenții nu sunt destul de coerenți în gândirea lor: o mare parte dintre aceștia consideră că țara se dezvoltă pe un făgaș greșit, dar speră la un viitor mai bun.

Circa 1/5 dintre respondenți consideră comunitatea în care locuiesc drept unită și 12% - foarte unită. În același timp, 34% consideră comunitatea nu prea unită, iar 28% - deloc unită. Nu au știut să răspundă 6% din cei chestionați (Vezi Fig.2). 17% dintre respondenți consideră că relațiile dintre diverse grupuri etnice din localitatea lor sunt bune și 9% - foarte bune. Mai puțin de o treime din respondenți (29%) consideră că aceste relații nu sunt nici bune, nici rele. 21% dintre chestionați consideră că relațiile sunt rele, iar 19% - foarte rele. 5% nu au știut să dea un răspuns la această

întrebare. Statul și organizațiile societății civile ar trebui să se implice în fortificarea coeziunii și conștiinței de coeziune socială în societatea Republicii Moldova prin formarea unui cadru de identificare civică, de natură să apropie diferite segmente de cetățeni, dincolo de diferențele etnice, sociale, de gen și vârstă.

Fig. 2. Gradul de coeziune socială în viziunea respondenților.
Vox Populi, ianuarie 2021, n=1153r.

Mai mult ca atât, ar fi oportună elaborarea unui proiect de țară, elaborarea unui cadru de trai comun la care ar subscrie și ar contribui majoritatea cetățenilor. Potrivit respondenților, pentru o coeziune socială mai puternică ar trebui să se ridice nivelul de bunăstare, care ar contribui la sporirea gradului de încredere în guvernare și a nivelului de cultură și activism civic.

Fiind întrebați dacă copiii lor vor avea un nivel de trai mai bun sau mai rău comparativ cu cel al părinților, 30% dintre respondenți consideră că vor trăi mai bine copiii lor, 16% – mult mai bine. 12% dintre respondenți consideră că o vor duce mai rău copiii lor, 9% – foarte rău. Deși ¼ dintre respondenți n-au fost în stare să răspundă limpede la întrebarea cum o vor duce copiii lor, totuși în rândul celor care au răspuns cu certitudine se observă o parte impunătoare de persoane optimiste.

Opțiunile respondenților pentru Uniunea Europeană și Uniunea Economică Euroasiatică s-au divizat în mod egal: câte 40% dintre respondenți optează pentru Uniunea Europeană și pentru Uniunea Economică Euroasiatică. 8% n-ar participa la vot, iar 12% dintre persoanele intervievate n-au fost în stare să se exprime concret pentru ce ar opta în cadrul unui eventual referendum cu privire la direcția de dezvoltare.

Dacă duminica următoare ar avea loc un referendum privind aderarea Republicii Moldova la NATO, doar ¼ dintre respondenți s-ar pronunța pentru această opțiune, majoritatea 57% – împotriva, iar 8% dintre ei n-ar participa la vot. 4% nu sesizează dacă este necesar ca Republica Moldova să adere la NATO. Există, de asemenea, un grup de persoane care în general nu știu ce reprezintă structura internațională NATO (5%).

Fiecare respondent a fost rugat să numească câte trei evenimente semnificative ale anului 2020. Astfel, evenimentul principal al anului 2020 este considerat de populație

pandemia de COVID-19 și sacrificiul medicilor – 44%. Aici au fost menționate aspecte precum: situația de carantină și lupta medicilor cu virusul, infectarea a 500 de mii și decesul a circa 3 mii de cetățeni, ajutoarele de peste hotare din partea României, Federației Ruse, Chinei etc., majorarea salariilor pentru medici. Se presupune că consecințele pandemiei se vor extinde pe termen lung. Cel puțin, experiența omenirii de la începutul secolului XX, când a avut loc epidemia de gripă spaniolă, a demonstrat că a existat un impact negativ asupra încrederii sociale, care a persistat cel puțin o generație [1].

Pe locul al doilea s-au plasat alegerile prezidențiale și investirea Maiei Sandu la 24 decembrie 2020 în funcția de Președinte al Republicii Moldova. Tot aici s-a menționat: susținerea Maiei Sandu în turul II de către Renato Usatîi și unioniști; votul diasporei și a cetățenilor din regiunea transnistrenă, declarațiile Maiei Sandu privind evacuarea trupelor rusești dislocate în partea stângă a Nistrului – 39%.

Locul al treilea în ierarhia evenimentelor anului în viziunea populației a fost ocupat de calamitățile naturale, seceta și grevele, acțiunile de protest și cerințele înaintate de fermieri pe parcursul anului 2020, asaltul parlamentului cu scopul de a primi compensații și a nu achita impozite la stat - 36%. În ultimii ani a crescut îngrijorarea cu privire la problemele de mediu. Respondenții nu vorbesc aici despre schimbările climatice globale, ca în Occident, ci despre poluarea mediului, problema reciclării deșeurilor etc. Respondenții nu sunt siguri dacă în țară vor crește spiritele protestatere. Pe de o parte, pe fundalul creșterii generale a pesimismului, nu ar trebui să ne așteptăm la o scădere a activității de protest. Pe de altă parte, mult va depinde de reacția autorităților. Acolo unde se fac concesii, protestul se risipește repede. Unde nu se duce cont de doleanțele protestatarilor, dimpotrivă, începe să escaladeze conflictul, așa cum a fost la alegerile prezidențiale din 2020. Același lucru s-a întâmplat în cazul protestelor agricultorilor. S-a târăganat luarea unor decizii și, ca urmare, protestul s-a desfășurat câteva luni.

Pe locul al patrulea s-a plasat lupta cu corupția: activitatea și declarațiile Procurorului General al Republicii Moldova pe parcursul anului 2020; activitatea comisiilor parlamentare privind landromatul rusesc, aeroportul Chișinău și furtul miliardului; tentativele nereușite de a întoarce miliardul furat; eliberarea din detenție a lui Veaceslav Platon - 22%.

Locul al cincilea a fost ocupat de activitatea ex-Președintelui Republicii Moldova Igor Dodon și activitatea PSRM: organizarea forumului economic moldo-rus; congresul PSRM și realergerea în funcția de președinte a lui Igor Dodon; activități de binefacere, proiecte sociale, proiecte de infrastructură, relațiile moldo-ruse, blocarea creditului rusesc - 20%.

Pe locul al șaselea s-a plasat activitatea guvernului tehnocrat Ion Chicu: tentativele de a-l trimite în demisie, gestionarea crizei și măsurile anticovid întreprinse de Guvern pe parcursul anului 2020, tratativele Guvernului cu agricultorii, demisia „Guvernului catastrofa” și încercările umiltoare de a-l convinge să mai gestioneze puțin țara - 13%.

Locul al șaptelea a fost ocupat de activitatea Parlamentului Republicii Moldova: adoptarea *îm* regim de urgență a bugetului pentru anul 2021 și a unor legi de mare importanță, lupta pentru Serviciul de Informație și Securitate, traseismul politic și formarea fracțiunilor Pro-Moldova și Pentru Moldova, legea cu privire la reducerea vârstei de pensionare, funcționarea limbilor și a antipropagandei rusești - 12%.

Pe locul opt s-a plasat activitatea Partidului "Șor": proiectele implementate în localități, concerte desfășurate la Orhei, activitatea Orheilandului pe timp de pandemie - 10%. Locul al nouălea a fost ocupat de relațiile moldo-române: construcția gazoductului Iași-Chișinău, vizita Președintelui Klaus Iohannis la Chișinău. Pe a zecea poziție în ierarhia evenimentelor anului s-au plasat alegerile parlamentare din România și succesul Partidului AUR - 6%.

De asemenea, au fost nominalizate și alte evenimente: situația de pe piața de asigurări, activitatea Curții Constituționale, scorul modest obținut de Andrei Năstase la alegerile prezidențiale, ajutorul acordat păturilor vulnerabile și persoanelor nevoiaș; revenirea Stadionului Republican în proprietatea statului, alegerile pe Circumscripția 32 Hâncești, reparația grădinițelor și a școlilor de către Guvernul României, acțiunile de protest ale automobiliștilor care transportă colete peste hotarele țării etc. - 4%.

Respondenților li s-a propus să evalueze cum a fost pentru ei anul 2020 comparativ cu anul 2019. Astfel, circa ½ dintre respondenți au menționat că anul 2020 a fost mai greu pentru ei decât 2019, peste 1/3 dintre cei chestionați n-a sesizat nici un fel de schimbări și doar fiecare al zecelea interviuat a specificat că anul 2020 a fost mai ușor decât cel precedent. O bună parte din respondenți speră că anul 2021 va fi mai bun. Mulți susțin că datorită imunizării pandemia ar putea să se "retragă" anul acesta. Dar o mare parte din optimismul față de anul 2021 nu se datorează evaluării raționale, ci speranței inerente a oamenilor pentru un viitor mai bun. Respondenții adesea oferă explicația că anul trecut a fost un an bisect, ceea ce înseamnă că anul 2021 ar trebui să fie mai ușor prin definiție.

Analizând evenimentele pe care respondenții le menționează ca fiind cele mai importante, concluzionăm că ineficiența reformelor din țara noastră poate fi măsurată prin atitudinea populației privind rezultatele reformelor, sărăcia, șomajul, migrația excesivă a populației, infrastructura socială precară. Problemele stabilite de respondenți generează un nivel sporit de disperare și apatie în societate.

În Republica Moldova nu există o relație clară între educație, ocupație, venituri, proprietate, mod și stil de viață care facilitează identificarea claselor sociale. Pentru a înțelege cum s-a ajuns la un asemenea nivel de sărăcie și inechitate socială, considerăm că nu este de ajuns să facem trimiteri la slăbiciunea și ineficiența principalelor instituții ale statului, dar se cere un recurs istoric ce ne va scoate în evidență etapele și esența stratificării sociale până la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Cetățenii consideră că sărăcia poate fi eradicată prin schimbarea atitudinii față de popor, prin creșterea încrederii în ziua de mâine, prin schimbarea motivației față de muncă, de a reveni la tradițiile de a munci calitativ și sârguincios. Astfel, frustrările față de participarea moldovenilor la construcția URSS-ului se vor transfera și asupra

integrării europene. Unii respondenți s-au exprimat că, dacă până la independență de sărăcia noastră se făceau vinovați rușii, atunci mâine cu siguranță vor deveni europenii, deoarece e mai simplu să dai vina pe cineva de insuccesele proprii decât să-ți rezolvi problemele.

În Republica Moldova există disproporții social-economice acute. Ele se manifestă, în special, în inegalitatea economică semnificativă, observată în toate domeniile societății: pe regiuni, după venituri, consum, repartizarea proprietății, precum și după capitalul uman și social disponibil, există un grad ridicat de inegalitate în toate profilurile. Faptul dat reprezintă o amenințare reală la adresa securității sociale a țării.

De aceea, indicatorii cantitativi și calitativi ai inegalității trebuie să devină un punct de referință esențial pentru coordonarea politicilor economice și sociale. Problema decalajului dintre păturile superioare și cele inferioare ale societății nu pot fi rezolvate fără o revizuire a relațiilor distributive, în scopul majorării poverii fiscale asupra veniturilor excesive și majorării veniturilor persoanelor sărace la normele social acceptate. În această legătură rolul reglementator al statului are o importanță-cheie, se poate spune chiar excepțională. El nu trebuie să se înlăture de la cele mai acute probleme sociale. În țările Europei Centrale și de Sud-Est, precum Țările Baltice, unde reformele s-au efectuat cu cel mai mare succes, statul acționa în diferite direcții pentru a menține inegalitatea sub control.

În Republica Moldova, factorii economici au dus la o diviziune extremă a societății, au suprimat dezvoltarea agriculturii, industriei și producției de bunuri. Factorii economici nu au creat condiții pentru dezvoltarea afacerilor și creșterea nivelului de trai al populației. Factorii sociali dovedesc locuri de muncă insuficiente, nivelul înalt al corupției și impotența justiției. În aceste condiții, generațiile tinere caută oportunități în afara țării, în timp ce bătrânii sunt ostatici ai crizei în sectoarele financiare și economice, întrucât organele de conducere vor promova în continuare politici austere.

Ce i-ar putea uni pe toți locuitorii Moldovei? În viziunea noastră, pentru fiecare cetățean al Republicii Moldova este actuală ideea bunăstării și înțelegerii reciproce. Este necesară utilizarea unei idei naționale drept bază pentru un consens național și o platformă cu scopuri bine stabilite în vederea realizării reformelor. Este necesară o idee națională care ar schimba accentele de la aspectul etnocultural spre aspectul politic. Aceasta trebuie să se bazeze pe formarea în cadrul societății noastre a națiunii civice, caracterizată de respectul reciproc dintre diferite etnii și spiritul constructiv al relației cetățean – stat.

În acest sens, P. Varzari menționează că stabilitatea politică a societății moldovenești și dezvoltarea ei pe o cale durabilă va fi posibilă numai cu condiția ca cultura politică democratică să capete noi dimensiuni de dezvoltare și să devină o trăsătură definitorie pentru toți cetățenii, indiferent de starea socială și convingerile lor politice [3].

În pofida faptului că elita politică din Republica Moldova devine mai tânără, mai feminizată și chiar mai profesionistă, totuși ea rămâne a fi destul de închisă și corporatistă, dominată de interese înguste de grup. Ea reprezintă o structură destul de contradictorie: aceasta are o imagine destul de favorabilă și progresistă, însă la moment

se caracterizează printr-o funcționalitate și eficiență redusă. De asemenea, o problemă a procesului de recrutare a elitei politice autohtone rămâne necorespunderea procedurii de selecție a cadrelor guvernamentale vizavi de principiul meritocrației. Sperăm ca pe viitor, atât profilul social al guvernanților, cât și acțiunile lor vor corespunde mai mult nevoilor societății.

Provocarea-cheie în perioada următoare va fi lupta pentru vaccin. Și aici este interesant modul în care conducerea țării va ieși din situație. Va fi, de asemenea, un an de criză guvernamentală, care se va transforma într-o criză politică, deoarece nu mai există nici o majoritate care ar lua deciziile. Forțele politice vor veni cu opțiuni de coaliție, sau va avea loc dizolvarea timpurie a parlamentului.

În teritoriu vom vedea în continuare consolidarea elitelor locale. Primarii unor orașe vor tinde spre lărgirea bazinelor electorale, fapt ce le va permite să lupte mai eficient pentru putere. În lume deja se preconizează schimbări majore, ce pot fi apreciate drept o tranziție paradigmatică, în care lupta pentru influență și controlul asupra oamenilor este intensificată cu ajutorul tehnologiilor digitale.

Situația economică și socială de astăzi din Republica Moldova, în pofida complexității sale, nu este obiectiv fatală. Ea poate și trebuie să fie remediată prin elaborarea și realizarea unei politici sociale de stat științific și sistemic argumentate. Elaborarea politicilor economice, sociale, culturale, de mediu este prerogativa instituțiilor de guvernământ, prioritatea spațiului politic.

Cercetările cantitative și calitative care stau la baza studiului efectuat ne permit să dezvoltăm câteva concluzii bazate pe date empirice obținute din analiza opiniilor cetățenilor, prezentate în interviuri individuale și în focus-grupuri. Avem speranța că studiile vor contribui la conștientizarea proceselor dinamice ale reformelor socioeconomice și a rezultatelor acestora. Acest rezultat va servi la raționalizarea activităților de transmitere a deciziilor prin reforma societății din Republica Moldova în contextul lumii globalizate și al manifestărilor locale ale intereselor geopolitice.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Aassve A., Alfani G., Gandolfi F. Epidemics and Trust: The Case of the Spanish Flu. Working Papers 661. IGIER (Innocenzo Gasparini Institute for Economic Research), Milano, MI: Bocconi University. 2020.
2. Time magazine has declared 2020 the "worst year ever," drawing a red "X" over the year on its latest cover. <https://www.independent.co.uk/life-style/time-2020-worst-year-ever-red-x-cover-b1767562.html> (vizitat la 31.03.2021)
3. Varzari P., Tăbîrță S. Cultura politică în societățile postcomuniste: realități și perspective. În: MOLDOSCOPIE. Probleme de analiză politică, 2003, nr. XXI, p. 175-187.
4. Итоги 2020 года от «Украинского Института политики» <https://uiamp.org.ua/itogi-2020-goda-ot-ukrain-skogo-instituta-politiki> (vizitat la 31.03.2021)
5. Штомпка П. Социология социальных изменений. Москва : Аспект Пресс, 1996.